

**«ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ. ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ
ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ»**

**ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΕΕ- ΤΑΚ
23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2007**

Αγαπητοί φίλοι,

Όλοι μας γνωρίζουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα νησιά και κυρίως τις δυσκολίες που πηγάζουν από την γεωγραφική τους απομόνωση.

Όλοι μας, επίσης, γνωρίζουμε ότι οι δυσκολίες αυτές δεν μπορούν να ξεπεραστούν από μόνες τους.

Χρειάζονται **ειδικά μέτρα στήριξης** για να μπορέσουν τα νησιά, όχι μόνο να ξεπεράσουν τις αναπτυξιακές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αλλά και να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρει η κοινή αγορά αλλά και η παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

Αυτό είναι ένα από τα βασικά ζητούμενα σήμερα:

Όχι μόνο παρεμβάσεις που αμβλύνουν τις ανισότητες αλλά και παρεμβάσεις που δημιουργούν προοπτικές για τις νησιωτικές περιοχές και τους κατοίκους τους.

Μπορούμε λοιπόν να θέσουμε τα εξής ερωτήματα:

1. ;;;;;;Τι έχει γίνει μέχρι σήμερα προς αυτή την κατεύθυνση και κυρίως προς την κατεύθυνση των **ειδικών μέτρων** στήριξης για τις περιοχές αυτές;;;;;

2. ;;;;;;Τι προκλήσεις αντιμετωπίζουν σήμερα οι νησιωτικές περιοχές και ποια μέσα έχουν στην διάθεσή τους;;;;;;;

3. ;;;;;;;ποια είναι τα νέα δεδομένα για τις νησιωτικές περιοχές στην διευρυμένη Ένωση των 27 χωρών μελών;;;;;;;

Επιτρέψτε μου μια μικρή αναδρομή που μπορεί, κατά την άποψη μου, σήμερα να είναι περισσότερο χρήσιμη από ποτέ.

Για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, που αποτελεί άλλωστε και θεμελιώδη στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν περιοχές με γεωγραφικά μειονεκτήματα όπως οι νησιωτικές έχουν ιδιαίτερα αναγνωριστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

Το 1988, κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Ρόδο ζητάει για πρώτη φορά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα των νησιών.

Το 1992 το άρθρο 154 της συνθήκης του Μάαστριχτ κάνει για πρώτη φορά ξεκάθαρη αναφορά (στα πλαίσια των διευρωπαϊκών δικτύων) για τις νησιωτικές περιοχές και την ιδιαίτερη προσοχή που

πρέπει να δοθεί στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κατά τη σύνδεση τους με τις κεντρικές περιοχές της Κοινότητας.

Για την υλοποίηση των στόχων της και για να επιτρέψει στους πολίτες της Ένωσης, τους οικονομικούς φορείς καθώς και στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, να επωφελούνται πλήρως από τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, η Κοινότητα συμβάλλει στη δημιουργία και την ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων όσον αφορά τα έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας.

Με στόχο τις ανοιχτές και ανταγωνιστικές αγορές, η δράση της Κοινότητας αποσκοπεί στην προώθηση της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων, καθώς και της πρόσβασης στα δίκτυα αυτά.

Παράλληλα, λαμβάνει υπόψη της την ανάγκη να συνδεθούν οι νησιωτικές, οι μεσόγειες και οι περιφερειακές περιοχές με τις κεντρικές περιοχές της Κοινότητας.

5 χρόνια αργότερα, το 1997 η Συνθήκη του Άμστερνταμ με το άρθρο 158 περιλαμβάνει τις νησιωτικές περιοχές στην ομάδα των περιοχών, στις οποίες η κοινοτική δράση θα πρέπει να επικεντρωθεί, λόγω των ιδιαίτερων αναπτυξιακών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, για «να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της Ένωσης».

Η Κοινότητα, προκειμένου να ενισχυθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής.

Η Κοινότητα αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.

Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας (Δεκέμβριος 2000), ο ειδικός χαρακτήρας των νησιωτικών περιοχών αναγνωρίζεται για άλλη μια φορά, επιβεβαιώνοντας την ανάγκη για συγκεκριμένα μέτρα υπέρ των περιοχών νησιών, **"μέσα στα όρια των διαθέσιμων πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού."**

Παρ' όλη, όμως, τη πολιτική σημασία των αναφορών αυτών μέσω των οποίων δημιουργήθηκε η **νομική βάση για ειδικευμένα μέτρα και πολιτικές για τις νησιωτικές περιοχές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τέτοια μέτρα δεν υπήρξαν έως και σήμερα.**

Σ' αυτό το σημείο μπορεί κανείς να διακρίνει την πρώτη αντίφαση ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψη του τι έγινε με τις υπερπόντιες περιφέρειες και τα άκρως απομακρυσμένα νησιά.

Παρόμοιο άρθρο της Συνθήκης και συγκεκριμένα τα άρθρο 229 αποτέλεσε τη νομική βάση όχι μόνο για μια σειρά οικονομικών μέτρων και νομοθετικών ρυθμίσεων υπέρ των περιοχών αυτών αλλά και της δημιουργίας ειδικής μονάδας στην Γενική Διεύθυνση

Περιφερειακής Πολιτικής, η οποία ρόλο έχει να εγγυηθεί ότι τα θέματα που αφορούν τις περιοχές αυτές λαμβάνονται υπόψη από τις κοινοτικές πολιτικές.

Ποια ήταν, και σε μεγάλο βαθμό, ποια είναι έως σήμερα τα επιχειρήματα που τίθενται σε ευρωπαϊκό επίπεδο **κατά** της ύπαρξης ειδικών μέτρων και πολιτικών για τις νησιωτικές περιοχές είναι πολλά και λίγο πολύ γνωστά:

Θα αναφερθώ στα κυριότερα:

1. Η μεγάλη διαφορετικότητα που παρουσιάζουν τα νησιά (δύσκολα μπορείς να συγκρίνεις και να βρεις ομοιότητες ανάμεσα στην Σικελία με 5 εκατ. κατοίκους και 25.0000τχ έκταση και σε ένα από τα μικρά νησιά του Αιγαίου).

2. Οι νησιωτικές περιοχές λαμβάνουν επαρκείς ενισχύσεις από την Περιφερειακή Πολιτική.

Ας δούμε λοιπόν πόσο ευσταθούν τα επιχειρήματα αυτά:

Τα νησιά έχουν πολλές διαφορές .

Έχουν, όμως, και πολλές αναμφισβήτητες ομοιότητες που συνδέονται με την ίδια τη φύση του γεωγραφικού χώρου:

- Απομόνωση

- Ατελή πρόσβαση σε αγορές και δημόσιες υπηρεσίες

- Αυξημένο μεταφορικό κόστος
- Μικρή κλίμακα και διασπορά ανθρώπινων δραστηριοτήτων
- Περιορισμένη διαθεσιμότητα παραγωγικών πόρων
- Μεγάλες εποχιακές διακυμάνσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και την οικονομική δραστηριότητα κ.λπ.

.....Ήταν αρκετή, λοιπόν, η χρηματοδότηση που οι νησιωτικές περιοχές είχαν στην διάθεση τους για να αμβλύνουν τα προβλήματα αυτά και για να τοποθετήσουν τα νησιά σε ισότιμη θέση με τις άλλες περιοχές της Ένωσης.....;

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία που έδωσε η ΕΕ στην τέταρτη Έκθεση για την Συνοχή, κατά κύριο λόγο το ΑΕΠ των νησιωτικών περιοχών την περίοδο 1999-2004 παρουσιάζει μία ελαφρά σύγκλιση προς το μέσο ευρωπαϊκό όρο αλλά με λίγες εξαιρέσεις συνεχίζει να παραμένει κάτω του 75%.

Σημαντική εξαίρεση αποτελεί το Νότιο Αιγαίο για τους γνωστούς σε όλους λόγους.

Αγαπητοί φίλοι,

Πολλά έγιναν και είναι αδιαμφισβήτητο.

Αδιαμφισβήτητο, όμως, είναι ότι πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα.

Τα τόνισα και εγώ ο ίδιος ως σκιώδης εισηγητής στην έκθεση για τα νησιά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου γνωστή σαν έκθεση Mussoto, αλλά και με γραπτές μου ερωτήσεις και παρεμβάσεις στην Επίτροπο Hubner.

Αφού όμως δεν προβλέπονται ούτε και σήμερα ειδικές πολιτικές για τις νησιωτικές περιοχές, ;;;;;;;;;;;;;;ποια είναι τα νέα δεδομένα της νέας προγραμματικής περιόδου τόσο σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη;;;;;;;;;;

Η περίοδος 2007-2013 είναι η πρώτη προγραμματική περίοδος όπου ο στόχος της **εδαφικής συνοχής** έρχεται ως τρίτος πυλώνας, μετά την οικονομική και κοινωνική, να συμπληρώσει τις δράσεις της πολιτικής Συνοχής.

(Η νέα θεσμική συνθήκη, η οποία εγκρίθηκε πρόσφατα από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων, στις 18 Οκτωβρίου 2007 καθιερώνει τον στόχο της εδαφικής Συνοχής ως θεμελιώδη στόχο της ΕΕ).

Είναι, δηλαδή, η πρώτη φορά που λαμβάνουν μία άλλη διάσταση, οι δύο θεμελιώδης προϋπόθεσης για ισόρροπη ανάπτυξη σε περιφερειακό επίπεδο:

α) ότι όλες οι περιφέρειες έχουν ανάγκη από κάποιες ελάχιστες βασικές υποδομές και

β) ότι οι περιφέρειες χρειάζονται πρόσβαση στην καινοτομία, δηλαδή σε εφαρμογές πληροφορικής και επικοινωνιών, στη γνώση και το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Και οι δύο αυτές θεμελιώδης προϋποθέσεις είναι εμφανές ότι αποτελούν και τις βασικές προκλήσεις για τα νησιά και ιδιαίτερα για τα μικρά νησιά, τα νησιά μεσαίου μεγέθους αλλά και κυρίως για τα νησιά που αποτελούν μέρος αρχιπελάγους όπως είναι η περίπτωση πολλών ελληνικών νησιών (ιδιαίτερα περιοριστικός παράγοντας, στο βαθμό που οι μεταφορικές συνδέσεις με την υπηρετική χώρα και οι δημόσιες υπηρεσίες βρίσκονται στο κύριο νησί).

Η κατασκευή κάθε είδους υποδομής και η παροχή βασικών υπηρεσιών όπως η υγεία και η παιδεία γίνεται ιδιαίτερα δαπανηρή και οικονομικά δύσκολα να δικαιολογηθεί λόγω του μικρού μεγέθους των πολιτών που εξυπηρετούνται.

Σε πολλές περιπτώσεις ο πληθυσμός ή το μέγεθος της αγοράς είναι κάτω από την λεγόμενη «απαιτούμενη κρίσιμη μάζα» (που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπολογίζει σε 4-5000 άτομα) για να δικαιολογηθούν οικονομικά οι επενδύσεις.

Το πρόβλημα αυτό ολοένα κι επιδεινώνεται εξαιτίας της γήρανσης του πληθυσμού και της οριστικής ή εποχιακής εγκατάλειψης των νέων από τα νησιά.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, η πλειοψηφία των ελληνικών νησιών έχουν πληθυσμό λιγότερο από 1500 κατοίκους.

Η εγγύηση της πρόσβαση και της ύπαρξης βασικών υποδομών για όλους τους πολίτες δεν αποτελεί σήμερα μόνο απαραίτητο παράγοντα ανάπτυξης αλλά και ηθική υποχρέωση όλων μας στην Ευρώπη των ίσων ευκαιριών.

Η πρόσβαση, επίσης, στην καινοτομία, σε τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών, την γνώση και το επιχειρηματικό περιβάλλον μπορούν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση.

Υπό το πρίσμα της Συνοχής, οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας αποτελούν ένα νέο παράγοντα που δεν μπορούμε να αγνοήσουμε.

Προσφέρουν μια σημαντική ευκαιρία για τη μείωση των αποστάσεων, τη μείωση της σημασίας της εγγύτητας σε πρώτες ύλες ή ακόμα και σε μεγάλες αγορές, αλλά και στην πληροφόρηση, τη γνώση.

Ένα νέο παράγοντα, δηλαδή, ιδιαίτερα σημαντικό για την Ελλάδα λόγω των γεωμορφολογικών της χαρακτηριστικών.

Ωστόσο, υπάρχει έντονος ο προβληματισμός σχετικά με την εδαφική διάσταση του φαινομένου, του λεγόμενου «ψηφιακού χάσματος».

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στις τελευταίες χώρες της ΕΕ όσον αφορά την ευρυζωνική σύνθεση αφού ο

αριθμός συνδρομητών ανέρχεται μόλις στο 6.8% του συνολικού πληθυσμού.

Η σημασία που αποδίδεται στην προσβασιμότητα στις μεταφορές αλλά και στην προσβασιμότητα στις τηλεπικοινωνίες στους νέους κανονισμούς δεν θα πρέπει να πάει χαμένη.

Όλοι οι σχετικοί πόροι των διαρθρωτικών ταμείων αλλά και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης θα πρέπει να αξιοποιηθούν.

Θα πρέπει να δούμε και να αποφασίσουμε τι **είδους οικονομική ανάπτυξη θέλουμε** για τα νησιά μας και πως τα **συγκριτικά μειονεκτήματα** μπορούν να αποτελέσουν **συγκριτικά πλεονεκτήματα** στην οικονομία της γνώσης.

Όλα τα παραπάνω πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη νέα προγραμματική περίοδο στις επιλογές και διεκδικήσεις των νησιωτικών περιοχών.

Θα πρέπει, όμως, και οι νησιωτικές περιοχές να μάθουν να διεκδικούν.

Θα πρέπει να συντονίσουμε τις προσπάθειες μας σε όλα τα επίπεδα, και σε εθνικό, και σε περιφερειακό για να διεκδικήσουμε ειδικά μετρά και πολιτικές για τα νησιά μας.

Σε μία περίοδο αναθεώρησης του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, θα πρέπει αν δούμε πως μπορούμε να

αναδείξουμε την νησιωτικότητα ως ένα θέμα που απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση από τις υφιστάμενες πολιτικές (ιδιαίτερα την περιφερειακή πολιτική, μεταφορών, περιβάλλοντος) αλλά και με ιδιαίτερα οικονομικά αλλά και θεσμικά μετρά στήριξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο δρόμος δεν είναι εύκολος.

Και φαίνεται και στην τέταρτη Έκθεση για την συνοχή που ανοίγει το δρόμο για την μελλοντική Περιφερειακή πολιτική.

Στην έκθεση αυτή υπάρχει ένα σημείο:

ότι η προσπελασιμότητα δεν αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα για την ανάπτυξη των νησιών.

Ήδη σε επαφές με την Επίτροπο, της επισήμανα ότι οι μεταφορές ατόμων και προϊόντων από και προς τα νησιά αλλά και τις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές απαιτούν επαρκείς υποδομές και μέσα.

Η ανάληψη μέρους του κόστους μεταφοράς είναι απαραίτητη προϋπόθεση ώστε να έχουν ίση πρόσβαση στην ενιαία αγορά και στις αναπτυξιακές ευκαιρίες.

Σε κάθε νησί, ορεινή και απομακρυσμένη περιοχή, και ειδικά όπου υπάρχει μικρός πληθυσμός πρέπει να εξασφαλιστούν βασικές υποδομές και υπηρεσίες.